

ستان خدا

از منظر قرآن کریم

مولف: محمدرضا جو رکش

www.ketab.ir

جورکش، محمدرضا، ۱۳۳۸ اسفند -
دوستان خدا از منظر قرآن کریم / محمدرضا جورکش؛ ویراستار احمد رضایی شرفدار کلایی
تهران: لیدا، ۱۳۹۸.

۱۹۸ صفحه

۹۷۸-۶۰۰-۴۰۲-۰۳۰-۵

فیبا

کتابنامه: ص ۱۹۷-۱۹۸؛ همچنین به صورت زیرنویس

قرآن — اخلاق

Qur'an -- Ethics

اخلاق اسلامی — جنبه های قرآنی

Islamic ethics -- Qur'anic teaching

BP ۱۰۳ / ۳

۲۹۷/۱۵۹

۵۹۲۳۲۸۱

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

رده ی کنگره:

رده ی دیویی

شماره کتابخانه ملی:

دوستان خدا

نویسنده: محمدرضا جورکش

ویراستار: احمد رضایی شرفدار کلایی

طرح جلد و صفحه آرایی: امید نمایان

ناشر: لیدا

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

قطع: رقعی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و لیتوگرافی: لیدا

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۱۰	مقدمه
۱۴	بخش اول ان الله يحب
۱۵	فصل اول نیکوکاران
۱۷	احسان از غفلت
۲۰	سنای کربندی احسان
۲۱	مفهوم کار در احسان
۲۳	مفهوم محبت
۲۴	صفات و ویژگی های متقین
۳۰	نوع مواجهه خدا با متقین
۳۳	رهانیدن نیکوکاران از اندوه بزرگ
۳۵	فصل دوم عدالت پیشگان
۳۷	معنای لغوی قسط
۳۸	از نظر مفهوم
۴۰	برابری
۴۴	گستره ی عدل و قسط
۴۸	فصل سوم پرهیزکاران (متقین)
۵۱	تقوا و متقین از نظر لغت
۵۳	مختصات و مشخصات متقین
۵۴	عهد چیست؟
۵۵	نوع مواجهه خداوند با متقین
۵۸	پاداش و جایگاه متقین

❖ فصل چهارم پاکیزگان ۶۱

۶۲ معنی لغوی مطهرین

۶۳ مفهوم واژه ی مطهرین

۶۹ جایگاه طهارت و پاکی

❖ فصل پنجم توکل کنندگان ۷۰

۷۱ کل از نظر معنا

۷۲ توکل از نظر درک مفهوم

۷۴ ماهیت توکل

۷۷ مراتب توکل

۷۸ توکل و ایمان

۷۹ علامات متوکلان

۸۲ ارزش و آثار توکل

❖ فصل ششم توبه کنندگان ۸۵

۸۷ معنای لغوی توبه

۸۸ توبه عبد و توبه خدا

۸۸ توبه نصوح

۹۱ آثار و برکات وضعی توبه برای بنده

۹۱ تبدیل گناهان به حسنات (نیکی ها)

۹۳ خصلت توبه کنندگان

۹۳ توبه ی خدا به بنده

۹۴ خصایص مهم توبه

۹۵ قید فوریت در انجام توبه

❖ فصل هفتم جهادگران (مجاهدان در راه خدا) ۹۷

۱۰۱ معنی جهاد

۱۰۱ اقسام جهاد

۱۰۳ جهاد ویژه

- ۱۰۵ اهداف جهاد در راه خدا
 ۱۰۷ منزلت و جایگاه جهاد در راه خدا
 ۱۰۹ آثار جهاد در راه خدا

◆ فصل هشتم صبر کنندگان

- ۱۱۵ صبر در لغت
 ۱۱۶ صبر از نظر مفهوم
 ۱۱۸ مراتب صبر
 ۱۲۰ مراتب بندگان
 ۱۲۰ قهرمانان قرآنی صبر
 ۱۲۱ صبر و پیکاه صبر

بخش دوم انصاف و لایحی که خدا آن ها را دوست ندارد

◆ فصل اول خیانتکاران

- ۱۲۶ خیانت از منظر قرآن مجید
 ۱۲۷ خیانت در لغت
 ۱۲۸ انگیزه های خیانت
 ۱۲۸ انواع خیانت
 ۱۳۱ جایگاه خیانتکاران

◆ فصل دوم کافران

- ۱۳۵ کفر به معنی انکار دین
 ۱۳۵ کفر به معنای انکار نعمت الهی
 ۱۳۶ اثیم
 ۱۳۷ تعریف کفر
 ۱۳۸ انواع کفر
 ۱۳۹ ریشه های کفر
 ۱۴۰ عاقبت و جایگاه کافران
 ۱۴۰ خدا دشمن کافران است

کافران چگونه اند

۱۴۴

توصیه ی قرآن در مواجهه با کافران

۱۴۶

❖ فصل سوم متکبران و خودپسندان ۱۴۸

تعریف واژه ها ۱۵۰

تعریف واژه ها از نظر لغت ۱۵۱

ماهیت کبر ۱۵۲

اسباب و سبب تکبر ۱۵۴

شیوه و روش متکبرین ۱۵۵

اقسام تکبر ۱۵۶

جایگاه و عاقبت تکبر ۱۵۷

علاج تکبر ۱۵۸

❖ فصل چهارم ستمگران ۱۶۱

تعریف لغوی ظلم ۱۶۳

ماهیت ظلم ۱۶۵

مواجهه قرآن با ظالم ۱۶۷

❖ فصل پنجم فساد و فاسدان ۱۷۰

معنا و مفهوم فساد ۱۷۵

❖ فصل ششم اسراف کاران ۱۷۹

عاقبت اسراف کاران ۱۸۴

❖ فصل هفتم متجاوزان ۱۸۸

تعریف لغوی تعدوا ۱۹۲

ویژگی های مومنون ۱۹۲

عاقبت و جایگاه متجاوزین ۱۹۵

فهرست منابع ۱۹۷

مقلمه

حمد و سپاس ایزد منان را سزا است که انسان را از نعمت قلم برخوردار ساخت تا از آن طریق به تولید علم دست یابد. آن را ثبت و ضبط نموده و به پهنای فرش تا عرش در ابدیت منتشر کند. در این مسیر لطافت و ظرافت های باطنی و ظاهری روح بلند آدمی، تنها با قدرت اعجاز قلم به زیباترین وجه ممکن قابل ارائه و به تصویر کشیدن است. این نعم است که می تواند آنچه بر عالم و آدم میگذرد را در دل تاریخ به امانت نگه داری کرده و حفظ نماید.

جایگاه بلند قلم تا جایی است که خداوند به آن سوگند یاد کرده و می فرماید: «ن والقلم و ما یسطرون»^۱ پس چه نیکوست که بنده از این سر قرآنی و از این سنت الهی هر چند ناچیز، توشه ای برگرفته و در این مسیر

۱- ن. سوگند به قلم و آنچه مینویسد / سوره قلم آیه ۱

گام بردارد.

قرآن هدایت گر بشر و کتاب زندگی است که از غنای لازم و کافی برخوردار بوده و اثر بی بدیلی است که خداوند به بشریت، ارزانی داشته، کتابی که توجه به آن بیشک سعادت آدمیان را در دنیا و آخرت تضمین میکند و قادر است در همه ی زمینه های زندگی نقشه ی راه ارائه کرده و سره را از ناسره، به بهترین شیوه بنمایاند. بر این باور و اعتقاد قلبی، با بضاعتی ناچیز و توکل بر خالق هستی، پا به این عرصه گذاشته ام تا با نگارش این فصول بهره گیرم و سخن سر دهم که ما بی نیازتر از آنیم که خود باخته ی شرق و غرب ربیبگانه ای باشیم. پس به این امید که خداوند توفیق عنایت فرموده و از درگاهش مسرت دارم اهلیت آنرا نیز مرحمت فرماید.

با این مقدمه، قصد دارم به یککرد موضوعی با عنوان دوستان خدا "ان الله یحب" که نشان و درجه ای بالاتر از آن وجود ندارد و اساس و پایه ی بندگی، عشق، عرفان، اخلاق و راه نص صریح کلام الله مجید شکل میدهد، در قالب یک مطالعه ی پژوهشی به رشته ی تحریر درآورم.

رویکرد موضوعی مطالب قرآن کریم مدت هاست با اقبال نویسندگان، پژوهشگران و مفسران مواجه شده و در سطح مخاطبان نیز این اقبال رو به گسترش و فزونی است. به نظر می رسد این رویداد در آن جهت که روشی کاربردی است مورد توجه قرار گرفته و راحت تر در روح نیازها پرداخته و زمینه ی فهم عامه را فراهم می آورد. این روش از طریقی می تواند به دور از پیچیدگی ها که معمولاً آثار اسلامی با آن مواجه است آموزه های قرآنی و دینی را به مخاطبان منتقل نماید. از این روست که به کارگیری این روش، حلاوت بیشتری را در بین اندیشمندان، محققان و نویسندگان باعث شده و در نتیجه خلق چنین آثاری بیش از گذشته در حال رشد و توسعه است.

بدانیم و باور داشته باشیم که انسان جز بنده ی خدا، چیزی نیست و وظیفه و رسالتش هم بر این اصل استوار است: "خلق الانس و الجن الایعبدون"

این نوع بندگی، با انجام تکالیف شرعی و عقلی که در آموزه های قرآنی به ترک محرمات و عمل به واجبات تعبیر شده است، در نهایت به دوستی خداوند متعال می انجامد. این طریق عارفان است که رضایت و خشنودی حضرت حق را در سرتاسر افکار و اعمال و رفتار از ریزترین تا درشت ترین آن پی میجویند. خداوند متعال کار را ساده نموده و در نگاهی اجمالی دو مصداق کلان را بیان فرموده و در زیر مجموعه هر کدام مصادیق جزئی آنرا طرح نموده که درک آن، دور از دسترس نیست.

درستی، حب، مهرورزی و دوست داشتن، تبلور عکس العمل عاشق و معشوق در رفتار و کلام است و عشق از آن استخراج میگردد؛ آنطور که گفته شده: «ارباب مهر بند نشان عشق چیست؟ عشق چیزی جز ظهور مهر نیست» تجلی و ظهور مهر را دوستی و دوست داشتن حاصل میشود و لاغیر رویکردی که به این مفاهیم پیوندد، در واقع نماد عشق را ارائه کرده و جلوه های ویژه عاشقانه را به تصویر میکشاند؛ در واقع میکوشد درس عشق و عاشقی را از منظر آنچه عارفان میگویند، به مخاطب بیاموزد و راه میانبر و آسانی را در سیر و سلوک نشان دهد.

اگر چه تصور چنین برداشتی در نگاه اول امری دشوار به نظر می آید، اما علیرغم مفاهیم بلند و آموزه های عمیقی که در مفهوم دوستی و دوست داشتن نهفته است، خداوند متعال به ساده ترین و آسانترین راه به بشریت و برای هدایت سهل و آسان آنان هدیه کرده است. آن چنان ساده که در ظاهر، به نظر میرسد از یک روزمرگی برخوردار است که عامه را در درک مفهوم به غفلت کشانده و اهل قلم را با مشکل مواجه ساخته؛ به طوری که کمتر مصادیق مورد نظر قرآن در این زمینه را به تصویر کشیده اند.

مفاهیمی چون محسنین، متقین، توانین، مطهرین، مقسطین، صابرين و مجاهدین که خداوند می فرماید آنان را دوست میدارد، در مقابل مصادیقی چون؛ کافین، ظالمین، فاسدین، مسرفین، مستکبرین و... که خداوند آنها را

دوست نمی دارد، واژه هایی هستند که از چنان روزمرگی برخوردارند که در عین سادگی و سهل الوصول بودن با آفت های بر شمرده روبرو میشوند، این در حالی است که نهایت ایمان و عرفان و عشق و بندگی و اخلاق تنها و تنها از این مسیر (دوستی با خدا) عبور میکنند.

از این رو برای بهره مند شدن از آنچه بیان شده، در نوشتار پیش رو سعی بر آن است تا در نهایت سادگی ولی با دقت در انتقال مفاهیم بلند به دور از علم زدی و پیچیدگی، کوششی به عمل آید تا راهنمایی باشد برای کسانی که در گرو دوستی حضرت حق دارند. بر این اساس اکنون که توفیق یار گشته تا گامی بر - ند ناچیز در این مسیر برداشته شود، کتاب حاضر در دو بخش به - شت - ح - در آمده است. بخش اول که شامل هشت فصل است، به انسان دین من پردازد که خداوند آنان را دوست داشته و بخش دوم شامل هفت فصل است که به انسان هایی اشاره می نماید که خداوند آنها را دوست نمی دارد.

مصادیق بیان شده، چه آنهایی را که خدا دوست میدارد و چه آنهایی را که دوست نمیدارد، برابر نص صریح کلام الله مجید انتخاب شده اند و بدین ترتیب سر فصل موضوعات را شکل میدهد. در هر فصل به طور مستقل به موضوعی خاص پرداخته شده و تا - ش - در - زده در توضیح و استدلال موضوعات و در جهت غنی شدن بحث تا - ش - به امکان داشته و بضاعت نگارنده اجازه میداده، از کلام خداوند در قرآن کریم استفاده شود. در این مجموعه، دو تصویر زیبا و زشت در مقابل روی مخالب و تصویر کشیده شده و راهنمای موثری است برای انتخاب گزینه ی زیبا، پسندیده و ممدوح و بیزاری جستن از گزینه های زشت، ناپسند و مذموم. در این مسیر حتی المقدور به مفاهیمی چون عشق، عرفان و اخلاق نیز برای زیبا شناسی موضوعات اشاراتی بعمل آمده است.

محمد رضا جاورکش